

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi tuloverolain 20 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 5 päivänä helmikuuta 2009 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi tuloverolain 20 §:n muuttamisesta (HE 220/2008 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 1/2009 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Jari Salokoski, valtiovarainministeriö
- toimitusjohtaja Esa Tommila ja talousjohtaja Heikki Anttila, Ekokem Oy Ab
- toimitusjohtaja, KHT Harri Pärssinen, Ernst & Young Oy edustaen Ekokem Oy Ab:tä.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakia siten, että Ekokem Oy Ab:n tuloverovapaus poistetaan. Lisäksi säädettäisiin siitä, miten yhtiön käyttöomaisuuden verotuksessa

poistamatta oleva hankintameno määräytyy yhtiön siirtyessä tuloverovelvolliseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran verovuodelta 2008 toimitettavassa verotuksessa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä voimaantulosäännöstä koskevin muutoksin.

Esityksen tarkoituksena on poistaa ongelmajätteiden käsittelyä varten vuonna 1979 perustetun erillisyhtiön, nyttemmin Ekokem Oy Ab:n, verovapaus ja saattaa yhtiön toiminta tulovero-

tuksen piiriin takautuvasti vuoden 2008 alusta. Perusteena tälle ovat yhtiön kilpailuasemassa tapahtuneet muutokset sekä päätös, jolla toiminnan yleishyödyllisyyteen viitanneet piirteet poistettiin yhtiöjärjestyksestä vuonna 2007. Muutos mahdollisti mm. osingonjaon, minkä

seurauksena yhtiö jakoi osinkoa jo vuodelta 2007.

Esitykseen sisältyy kaksi periaatteellisesti tärkeää kysymystä: takautuva verovelvollisuus sekä poistopohjan määräytyminen verovelvollisuuden alkaessa. Esitys on muutoin ongelmaton, ja yhtiö on itse toiminut aktiivisesti muutoksen aikaansaamiseksi. Valiokunta käsittelee seuraavassa siksi vain näitä kahta kysymystä.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Perustuslakivaliokunta on päättänyt lausunnotsa siihen, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksityksessä. Se on pitänyt lakiehdotusta kuitenkin valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellisenä, koska Ekokem Oy Ab saatetaan sillä taannehtivasti verovelvolliseksi.

Valiokunta on todennut ensinnäkin, ettei perustuslakiin sisälly yleistä taannehtivan verolain kieltoa. Yleisistä oikeusperiaatteista, kuten enakoitavuuden ja kohtuullisuuden vaatimuksesta, voidaan sen sijaan muotoilla lähtökohta, jonka mukaan taannehtivaa verolainsäädäntöä tulee välttää. Valiokunta on todennut kuitenkin, että yksittäisiin tapauksiin saattaa liittyä sellaisia erityispiirteitä, ettei taannehtivakaan verolainsäädäntö muodostu suorastaan valtiosäännön vastaiseksi.

Lausunnonssa on todettu, että käsiteltävänä olevaan esitykseen liittyy useita tällaisia piirteitä. Niitä ovat yhtiön aloitteellisuus tuloverovapauden poistamiseksi ja siihen liittyvät valmistelevat toimet, kuten yhtiöjärjestyksen muutos. Lisäksi samalle toimialalle on tullut yhtiön perustamisen jälkeen useita yrittäjiä. Toiminnan yleishyödylliseen luonteeseen alun perin liittynyt verovapauden yhteiskunnallinen hyväksyttävyys on sen vuoksi muuttunut olennaisesti.

Valiokunta on katsonut kaikkien näiden näkökohtien perusteella, ettei yhtiön tuloverovapauden taannehtivalle poistolle ole valtiosääntöoikeudellista estettä.

Valtiovarainvaliokunnan kanta

Valiokunta puoltaa esitystä siltä osin kuin se koskee yhtiön poistamista tuloverolain 20 §:ssä lueteltujen tuloverosta vapaiden yhteisöjen joukosta ja verovelvollisuuden alkamista 1.1.2008 lukien.

Valiokunta ei pidä sen sijaan perusteltuna voimaantulosäännökseen sisältyviä rajoituksia, jotka kohdistuvat yhtiön käyttöomaisuuden ja pitkävaikutteisten menojen verotuksellisen poistopohjan määrittelyyn. Näiden omaisuuserien hankintamenona on tarkoitus pitää yhtiön 31.12.2007 päättäneeltä tilikaudelta tehdyn tilinpäätöksen mukaisia kirjanpitoarvoja kuitenkin niin muokattuina, että vuoden 2007 poistot otettaisiin laskennallisesti huomioon verolainsäädännön mukaisina. Muun omaisuuden arvoksi katsottaisiin esityksen mukaan vuoden 2007 tilinpäätöksen mukaiset kirjanpitoarvot sellaisinaan.

Rajausten taustalla on yleinen verotuksen periaate, jonka mukaan verovapaaseen tuloon — tässä tapauksessa verovapaaseen kauteen — kohdistuvat menot eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia. Tämä koskee myös käyttöomaisuuden ja muiden pitkävaikutteisten menojen poistoja. Koska käytännössä on hankala selvittää, mikä osa poistoista kohdistuu verovapaaseen tuloon, esityksessä on päädytty eräänlaiseen kompromissiin.

Rajauksia on perusteltu mm. sillä, että yhtiön verovapauden edellytysten voidaan katsoa lakaneen olemasta voimasta jo vuonna 2007. Lisäksi on viitattu tonnistoverolaissa (476/2002) ja eräiden asuntojen vuokraustoimintaa harjoittavien asunto-osakeyhtiöiden veronhuojennuksista annetussa esityksessä (HE 177/2008 vp) omaksuttuihin ratkaisuihin. Liiallinen poistopohja olisi ongelmallinen myös valtiontutkissa säännösten ja yleisen kilpailuneutraliteetin vuoksi.

Valiokunta katsoo, ettei Ekokem Oy Ab:n asemaa ja kysymystä poistopohjasta ole syytä tarkastella niin suoraviivaisesti kuin hallituksen esityksessä on tehty. Tällöin on otettava huomioon, että yhtiön verovapaus on perustunut yleishyödylliseen toimintaan toisin kuin esim.

tonnistoverolaissa tai edellä tarkoitetussa kiinteistörahojen verotusta koskevassa esityksessä. Yritysten mahdollisuudet harjoittaa voittoa tavoittelevaa liiketoimintaa ovat siten lähtökohtaisesti erilaiset.

Tonnistoverolakiin ja kiinteistörahojen verotusta koskevaan lakiesitykseen sisältyy lisäksi alun alkaen se mahdollisuus, että yhtiö palaa verolliseen toimintaan puhtaasti oman valintansa perusteella. Näin ei ole ollut Ekokem Oy Ab:n laita. Kun yhtiön toiminta säädettiin aikoinaan verovapaaksi, näköpiirissä ei ollut sitä vaihtoehtoa, että yhtiö luopuisi yleishyödyllisestä toiminnastaan, eikä tällaista tilannetta ennakoitu lainsäädännössä.

Ekokem Oy Ab:n verotuksellinen status muuttuu siis tilanteessa, josta ei ole yleisiä eikä yhtiötä koskevia erityisiä säännöksiä. Yhtiö on säädetty lailla verovapaaksi, eikä tilanteeseen ole puututtu yhtiön toimintaympäristön muutoksista huolimatta. Näin ei tehty myöskään vuonna 2001, jolloin yhtiössä tehtiin rakennejärjestelyjä, joilla osa toiminnasta siirrettiin tavanomaisen verotuksen piirissä toimiviin tytäryhtiöihin.

Valiokunta pitää tilannetta kaikkien edellä olevien näkökohtien vuoksi sillä tavoin poikkeuksellisenä, että se voidaan ratkaista itsenäisesti omana erilliskysymyksenään.

Koska poistopohjasta ei ole säädetty, eikä sitä ole myöskään yhtiön yleishyödylliseen toimintaan nähden perusteltua rekonstruoida miltään osin verotuksellisten poistojen mukaiseksi, poistopohjana voidaan pitää vuoden 2007 tilinpäätöksen mukaisia arvoja.

Asian arvioinnissa on otettu huomioon myös se, että yhtiössä ja sen tytäryhtiöissä on sovellet-

tu yhdenmukaisia poistoperiaatteita vuodesta 1990 ja että poistot on tehty niiden mukaisesti myös vuoden 2007 tilinpäätöksessä.

Valiokunta esittää näillä perusteilla, että voimaantulosäännöksen 4 momentista poistetaan vuoden 2007 poistoja koskevat rajoitukset. Samalla 3 momentti voitaisiin poistaa tarpeettomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi voimaantulosäännös muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotus

(1 ja 2 mom. kuten HE)

(3 mom. *poist.*)

Ekokem Oy Ab:llä verovuoden 2008 alkaessa olevan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 24 §:ssä tarkoitettujen pitkävaikutteisten menojen sekä III osan 3 luvussa käyttöomaisuuden hankintamenon verotuksessa poistamatta olevaksi määräksi ja muun omaisuuden arvoksi verotuksessa katsotaan 31 päivänä joulukuuta 2007 päättyneeltä tilikaudelta tehdyn tilinpäätöksen mukainen omaisuuden kirjanpitoarvo (*poist.*).

VaVM 5/2009 vp — HE 220/2008 vp

Helsingissä 17 päivänä huhtikuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Hannes Manninen /kesk	vjäs.	Esko Ahonen /kesk (osittain)
vpj.	Kari Rajamäki /sd		Leena Harkimo /kok
jäs.	Pertti Hemmilä /kok		Inkeri Kerola /kesk
	Esko Kiviranta /kesk		Katri Komi /kesk
	Jari Koskinen /kok (osittain)		Lauri Kähkönen /sd (osittain)
	Mikko Kuoppa /vas		Reijo Paajanen /kok (osittain)
	Tuija Nurmi /kok		Heli Paasio /sd
	Markku Rossi /kesk (osittain)		Aila Paloniemi /kesk
	Matti Saarinen /sd		Antti Rantakangas /kesk (osittain)
	Minna Sirnö /vas		Eero Reijonen /kesk (osittain)
	Jutta Urpilainen /sd (osittain)		Ulla-Maj Wideroos /r.
	Pia Viitanen /sd		

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen.